

Samen de waardigheid bewaren en – als het moet – op een liefdevolle manier afscheid nemen

Hans Kling

Hoofd Dienst Geestelijke Verzorging

MA Theology

Msc Evidence Based Quality Improvement

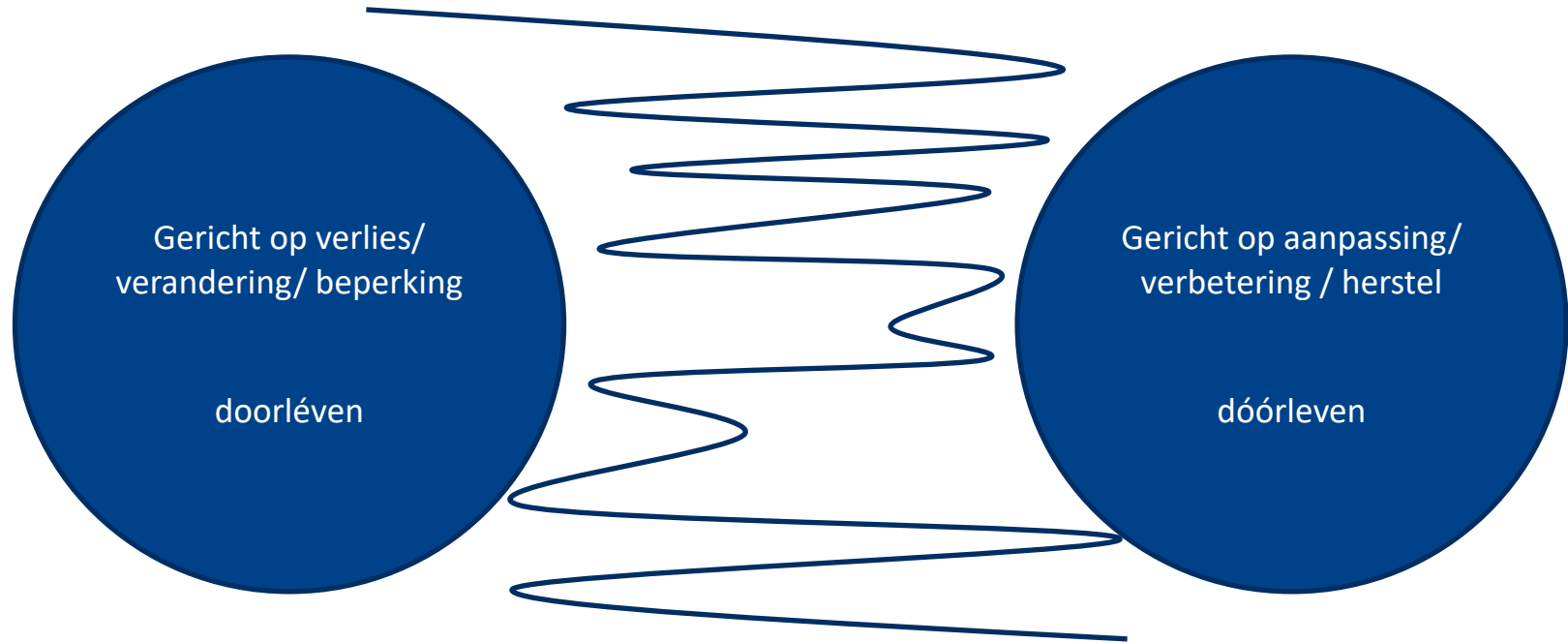
Inhoud en doel

Doel: Handvatten geven voor de dynamiek van onzekerheid en voor het vinden van eigen betekenissen.

1. Dynamiek van onzekerheid: kans en uitdaging
 2. Betekenissen
 3. Betekenissen richting het levenseinde
1. Waardigheid	4. Basale vragen
2. Onzekerheid	5. Hoop en angst
3. Goed en niet goed bedoeld	

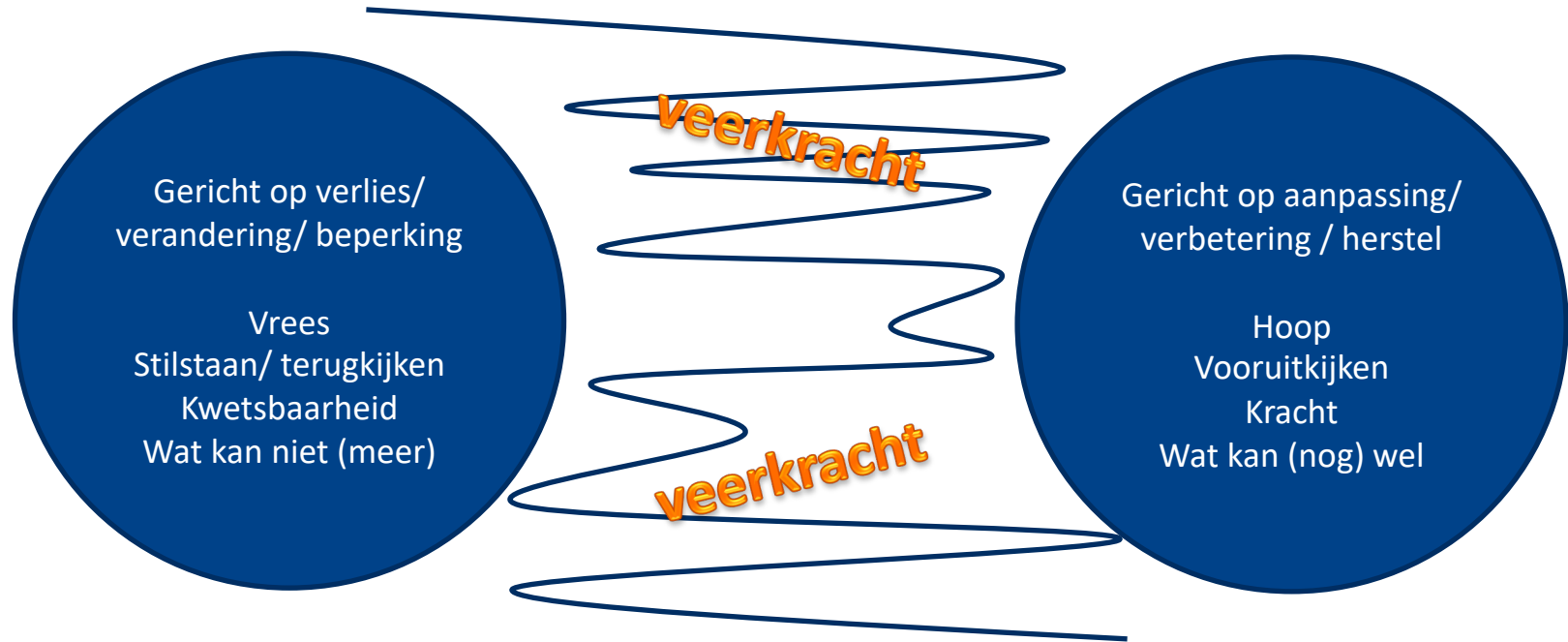
Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

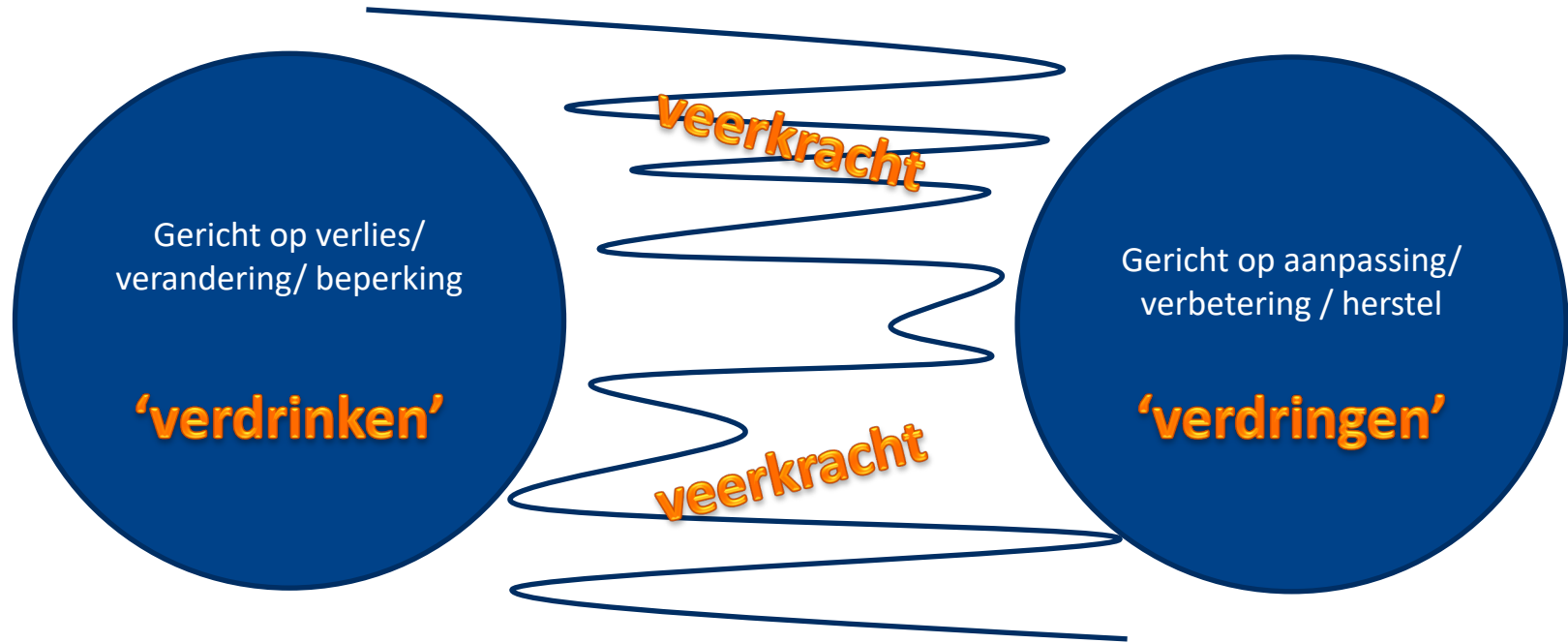
Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

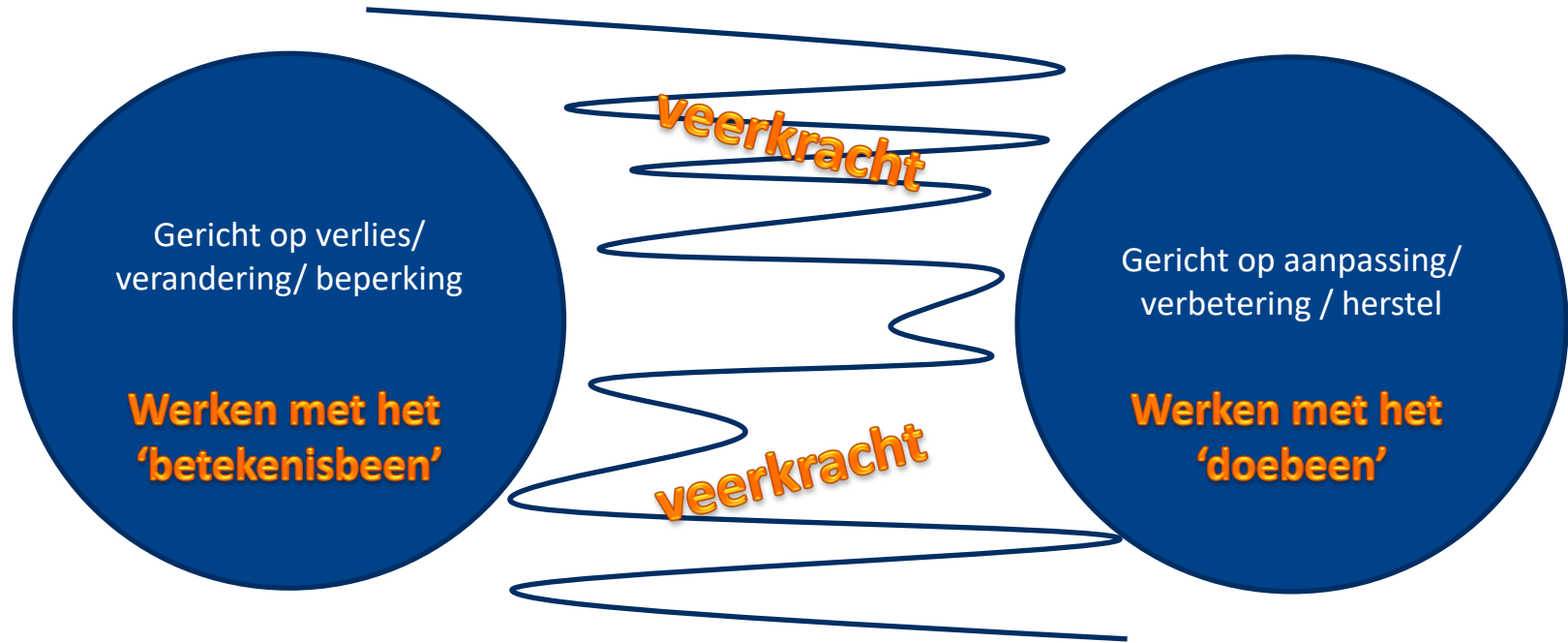
Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

Dynamiek van onzekerheid

Gebaseerd op: duale procesmodel (Stroebe, Schut)

Werken met het 'betekenisbeen'

- Het gaat om 'er zijn'
- Doel: erkenning voor de beleving van de collega, samen zoeken naar 'betekenis'
- Op je handen zitten: presentie
- Nabijheid/ etrokkenheid is noodzakelijk

veerkracht

veerkracht

Werken met het 'doebeen'

- Het gaat om doen, handelen
- Doel: het oplossen/ verkleinen van een probleem
- Actief aan het werk: interventie
- Afstand is noodzakelijk

Betekenis: eigen antwoorden op wat je overkomt

Betekenis: alleen te beantwoorden door betroffene zelf omdat **niet eenduidig wetenschappelijk** = verschillende antwoorden mogelijk

➔ luisteren, handvaten bieden, doorvragen, reflecteren;
leren omgaan met; leren leven met; eigen antwoorden

Betekenenissen geven aan wat je overkomt

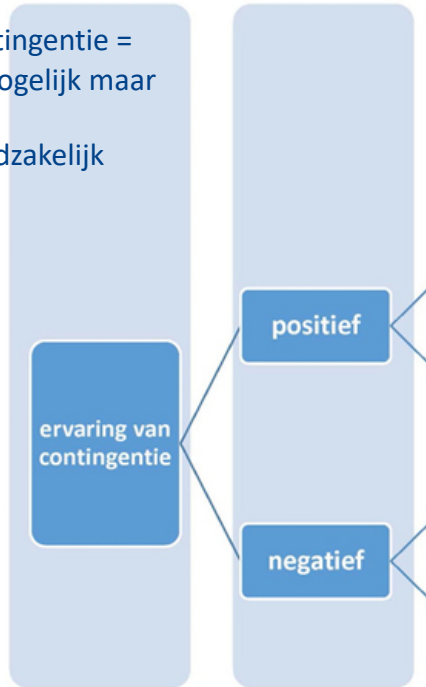
Contingentie =
Is mogelijk maar
niet
noodzakelijk

ervaring van
contingentie

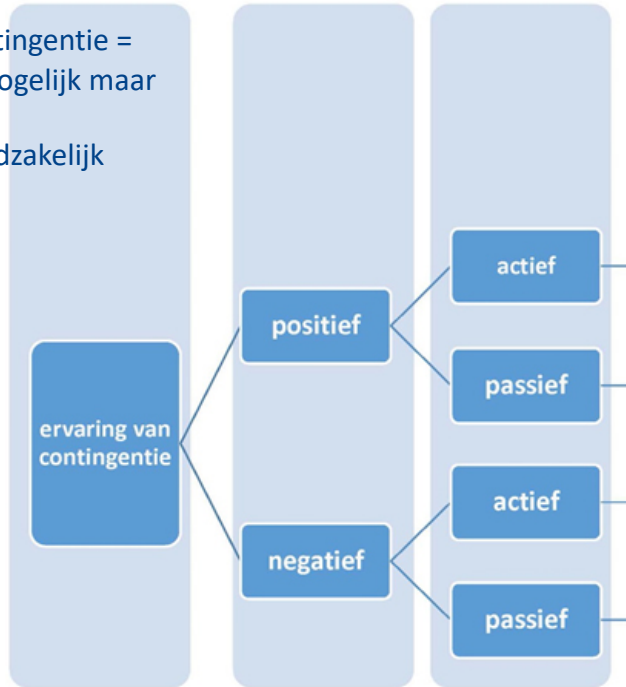
Betekenenissen geven aan je ziekte

Contingentie =
Is mogelijk maar
niet
noodzakelijk

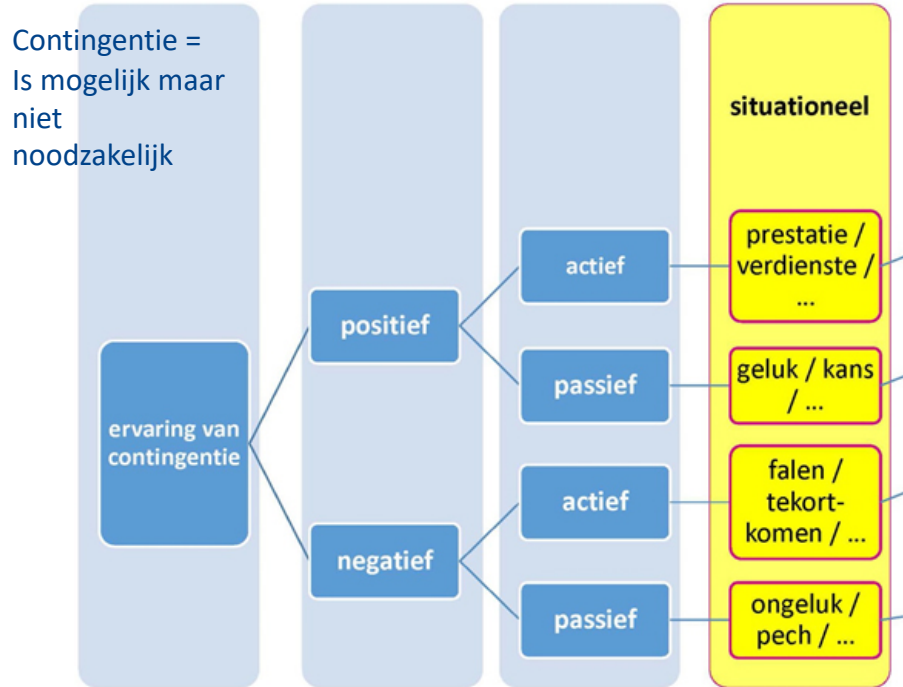

Betekeningen geven aan je ziekte

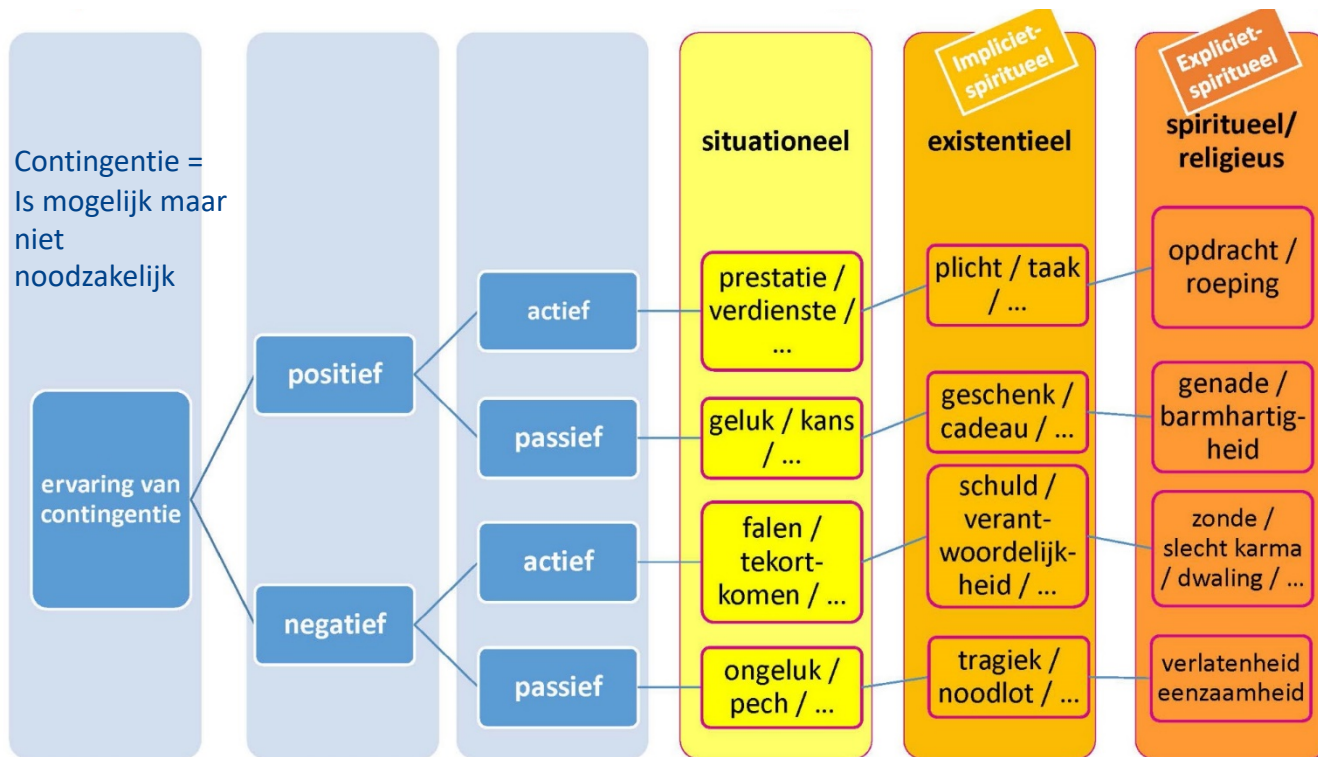
Contingentie =
Is mogelijk maar
niet
noodzakelijk

Betekenenissen geven aan je ziekte

Betekenenissen geven aan je ziekte

M. Scherer-Rath, Ervaringen van contingentie en spirituele zorg, Psyche & Geloof 24 (2013), nr. 3, pag. 184-195, 186.

Waardigheid?

“Euthanasie? Natuurlijk moet dat mogelijk zijn, wanneer de menselijke waardigheid op het spel staat.”

Stoppen met sondevoeding

Geen antibiotica, beademing, reanimatie, ... meer (waardig sterven)

“Euthanasie? Natuurlijk mag dit nooit, want het gaat rechtstreeks in tegen de menselijke waardigheid.”

Recht op eten

Alle medisch technische handelingen die mogelijk zijn (recht op kans/ leven)

Waardigheid ↔

levenseinde

Bespreek het!

Kwaliteit van leven ↔ Kwantiteit van leven ↔ Kwaliteit van afscheid

Onzekerheid bij naderend levenseinde....

Een goede keuze in onzekerheid

Goed

goed bedoeld

Wat is goed voor de ander?

Niet alleen goed bedoeld of voortkomend uit het egoïstische stuk liefde (**IK** wil de ander niet kwijt.).

Goed in de huidige situatie en omstandigheden.

Niet alleen medisch te beantwoorden!

Kwantiteit en kwaliteit van leven en afscheid moeten worden gewogen.

Basale vragen richting levenseinde

Wanneer helpen wij iemand kans te maken om weer beter te worden? (voorbeeld IC)
Of: wanneer kunnen wij iemand zo ondersteunen, dat het leven voor diegene nog dragelijk is (voorbeeld dialyse, ademhalingsondersteuning, medicatie)?

Wanneer zijn wij zeker, dat wij alleen overlijden kunnen rekken/ uitstellen?
Of: wanneer geeft iemand aan dat het ondragelijk wordt?

Basale vraag richting levenseinde

Keerzijde van medische vooruitgang is, dat de onzekerheid van hoop en angst soms langdurig kan zijn en ook meerdere keren in een mensenleven kan voorkomen.

Hoe hiermee omgaan?

Het vaak genoemde “positief blijven” kent nadelen als dit het enige is.

Bespreken van doelen en onzekerheid

Des te verder je medisch technisch gaat (verdere behandelingen met kleine kans van slagen, nog IC ...)

Als de onzekerheid

des te groter de kans om het moment van afscheid kunnen nemen te missen en

niet wordt besproken.

des te groter de kans om in een medisch technisch omgeving (ziekenhuis, IC) te overlijden.

Bespreken van hoop en angst: een blijvende uitdaging

Bespreek hoop en angst met elkaar. Het loont!

➔ Waar hoopt de ander op? Waar is de ander bang voor?

➔ Waar hoop ik op? Waar ben ik bang voor?

Benoem de onzekerheid en het niet weten!

Medische waarschijnlijkheid $\neq$ hoop en angst

Het kan medisch nog zo onwaarschijnlijk zijn dat het niet goed gaat

je kunt angst hebben.

Het kan medisch nog zo onwaarschijnlijk zijn dat het nog goed komt

je kunt hoop hebben.

Begeleiding beschikbaar o.a. via centra voor levensvragen en stadspoli

<https://centrumvoorlevensvragenlimburg.nl/>

stadspoli

Huisartsen
Maastricht-Heuvelland | | Maastricht UMC+

<https://www.stadspoli.nl/>

